4 lagenmodel, theoretische onderbouwing

Collegereeks doorstart GVA Groningen

College 4, 15 februari 2024

Inzichten en principes, samenvattend.

- De dynamiek van existentiële schade in het bevingsgebied hangt nauw samen met de enorme complexiteit en de schaalgrootte van de context waarin hij optreedt. In vergelijking met andere werkvelden waarbinnen GV ontwikkeld is is de complexiteit hier van een hele andere orde.
- De existentiele schade moet op niveau van het systeem opgepakt worden. Hij is relationeel en contextueel van aard, en wordt gekenmerkt door ongelijke machtsverhoudingen.
- De mogelijkheden om er mee om te gaan zijn ongelijk verdeeld.
- Er is sprake van groepsdynamiek in termen van dader, slachtoffer en omstander, die de schade in stand houdt, verspreidt, compliceert en vergroot.
- GV-ers streven ernaar omstander blijven en zich niet laten meeslepen in de d-s-o-dynamiek. GV-ers hebben daarom altijd een houding van meerpartijdigheid. Dat verhindert niet dat GV-ers anderen wel kunnen aanspreken op de manier waarop zij omgaan met de schademechanismes.
- Gemeenschappelijke taal en verhalen over de existentiele schade zijn essentieel.
- Daarbij geldt dat GV-ers steeds oog moeten blijven hebben voor welke stemmen wel, en welke nog niet gehoord worden, en opgenomen in gemeenschappelijke taal en verhalen.
- In het aanvullen van de verhaalelementen en de opname van de verschillende stemmen in de tot stand komende verhaallijnen is gerichte presentie van doorslaggevend belang. Een van de opgaven voor GV-ers is steeds opnieuw op zoek te gaan naar nog ongehoord verhaallijnen, en dan met namen van diegenen die onvoldoende middelen hebben om hun stem te laten horen (no voice).

Inzichten en principes, samenvattend

- Om samen te werken is een eigen gemeenschappelijk gedeeld verhaal nodig over wat er gaande is, en wat er nodig is. Dat moet in elke samenwerking opnieuw aandacht krijgen en ontwikkeld worden.
- Samenwerken moet op basis van persoonlijk contact opgebouwd worden. Niet doelgericht, niet instrumenteel.
- Ivm schaalgrootte en complexiteit is structureel samenwerken een must.
- Het zaagtandpatroon van de actualiteit rondom de bevingen en de onophoudelijke dynamiek van consequenties voor verschillende groepen maakt dat je niet de hele capaciteit GV in kan plannen. Er moet altijd ook ruimt zijn om op zich openende windows of opportunity in te spelen. Dan moet je elke keer als team doordenken welke mogelijkheden dit window biedt, of die belangrijk zijn, hoe je er gebruik van kunt maken.
- GV in dit werkveld vraagt om een aanhoudende methodische en inhoudelijke reflectie. Principes die afkomstig zijn uit andere werkvelden zijn daarbij niet heilig, en verdienen mogelijk een update of aanpassing.
- GV in dit werkveld vraagt gecombineerde denk- en ontwikkelkracht van de betrokken GV-ers. Dit geldt vanwege de omvang als de complexiteit van de situatie, maar ook van wege de noodzaak om gecoordineerd op te treden in samenwerkingscontacten en in de ontwikkeling van een rijkdom aan verhalen, die samen het verhaal vertellen van deze uiterst complexe situatie. Als in geen ander werkveld is hier het samenwerken als team, en het uitwisselen van gedachten en ervaringen, van doorslaggevend belang.

Hoe kijk je naar doel GV en begeleidingsrelatie in een machtgeladen context?

Jacobs - De paradox van kracht en kwetsbaarheid (2002?) Contextueel - Normatieve professionalisering.

GV de onschuld voorbij.

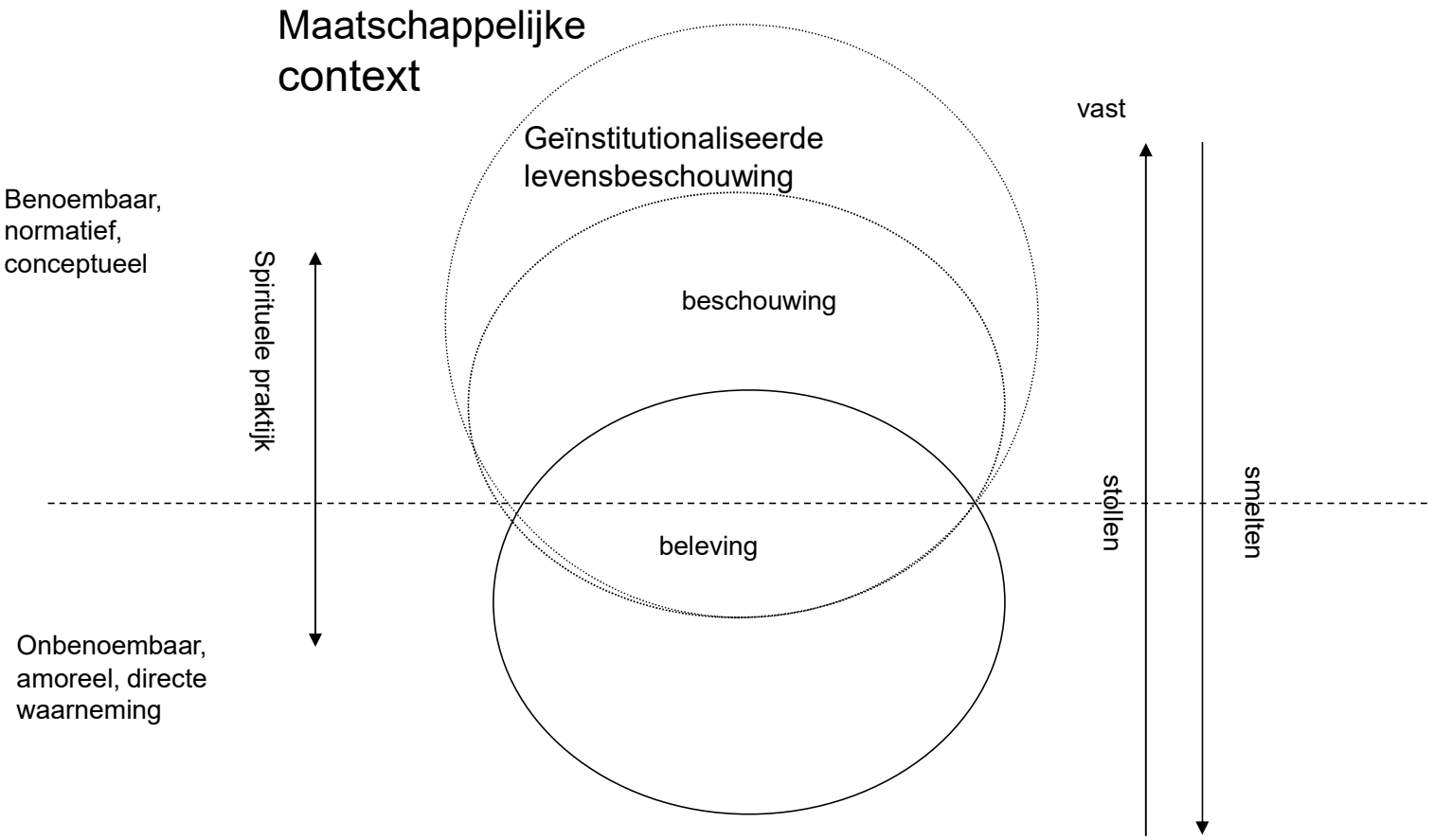
Macht is er altijd, maakt mogelijk en beperkt (postmodern machtsbegrip), ook in de begeleidingsrelatie.

Gesprekspartner is gebaat bij het werken met macht, niet bij het ontkennen van macht.

Voertuigen van macht zijn taal en lichaam.

Eigen inzet GV-er is het vloeibaar laten worden van bestaande machtsgeladen kaders in zingeving client, en client de beschikking geven over bouwstenen om kader te herbouwen.

Dynamisch model van levensbeschouwing en spiritualiteit

Opdracht GV in normatieve professionaliteit perspectief

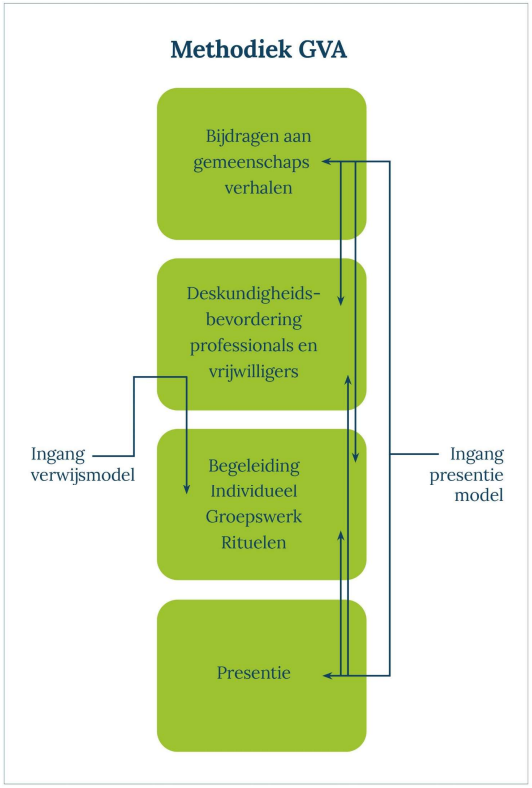
- In het denken over normatieve professionaliteit verschijnt de institutionele context waarbinnen GV-er en Cliënt elkaar ontmoeten nadrukkelijk in beeld, ook als terrein waarop gehandeld kan en moet worden.
- Verder is de levensbeschouwing van de GV-er hier in grote mate geïndividualiseerd, een levensbeschouwelijke gemeenschap is ver naar de achtergrond verdwenen.
- De GV-er is zich bewust in een machtscontext te werken, en zal intensief bezig moeten zijn met reflectie op de eigen kaders en de wijze waarop die een rol spelen in het contact.
- Het pendelen tussen vaste kaders en vloeibare beleving is van belang om te voorkomen dat macht ‘stolt’.
- De GV-er streeft ernaar zoveel mogelijk ruimte te maken voor zijn cliënt om zelf keuzen te maken in de te hanteren kaders. Ook daarvoor is het proces van smelten en stollen van groot belang.

(van Bergen 2005; 2006)

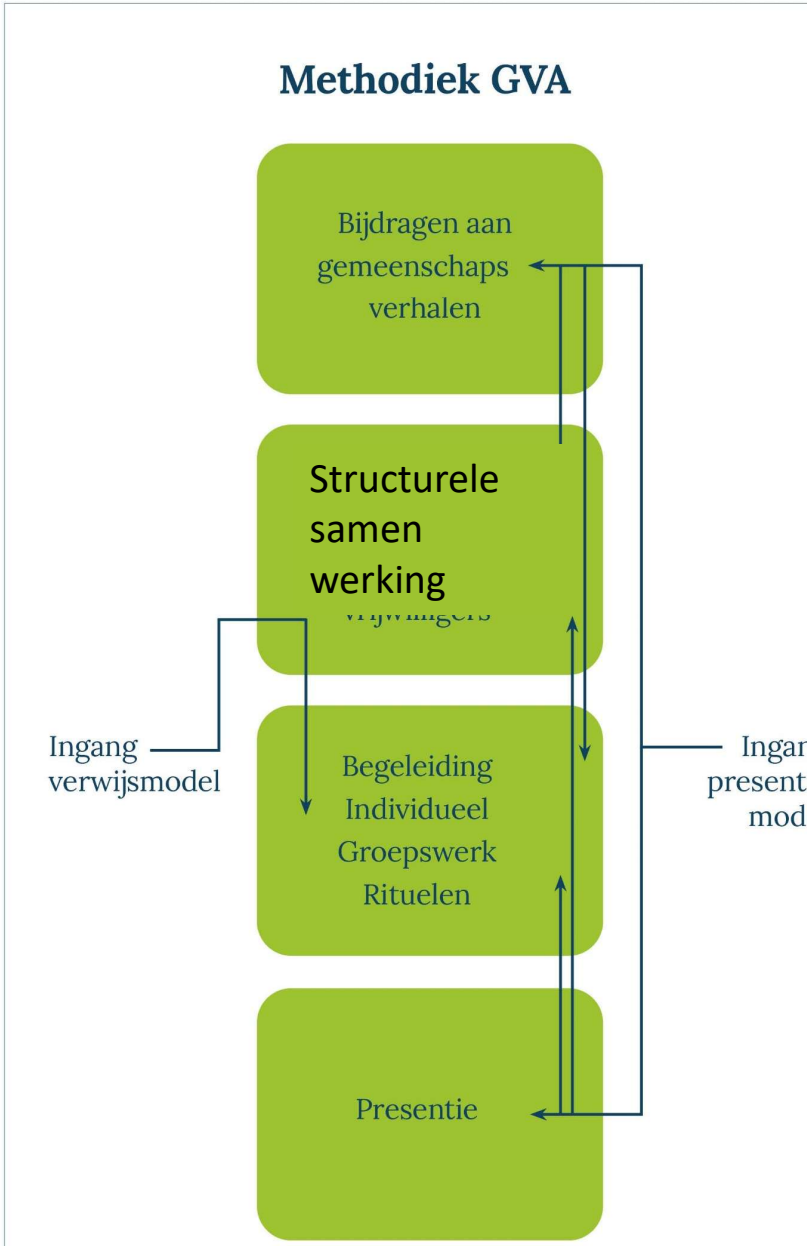
Werkwijze GVA, afgestemd op context aardbevingsgebied

4 lagenmodel

- Versie 1

- Actuele
- versie

Starten met presentie, waarom juist in machtsgeladen context?

Presentie – Andries Baart

- Fasering
- **Exposure** – je onderdompelen in de leefwereld van de ander. Met achterlating van eerdere ideeën. Zwaar. Intens. Supervisie.
- **Laten –** jezelf, je eigen leefwereld laten veranderen in contact met de ander.
- Van daar uit gaan waarnemen welk appel van de ander tot je komt
- Je eigen reactie daarop waarnemen: ontstaan van toewijding.
- **Maken** – in actie komen met de ander in datgene waarop een appel gedaan wordt, en waar je toewijding ervaart. Compromisloos ;)
- Mogelijk op gespannen voet met professionaliteitsopvattingen en bestaande professionele kaders.

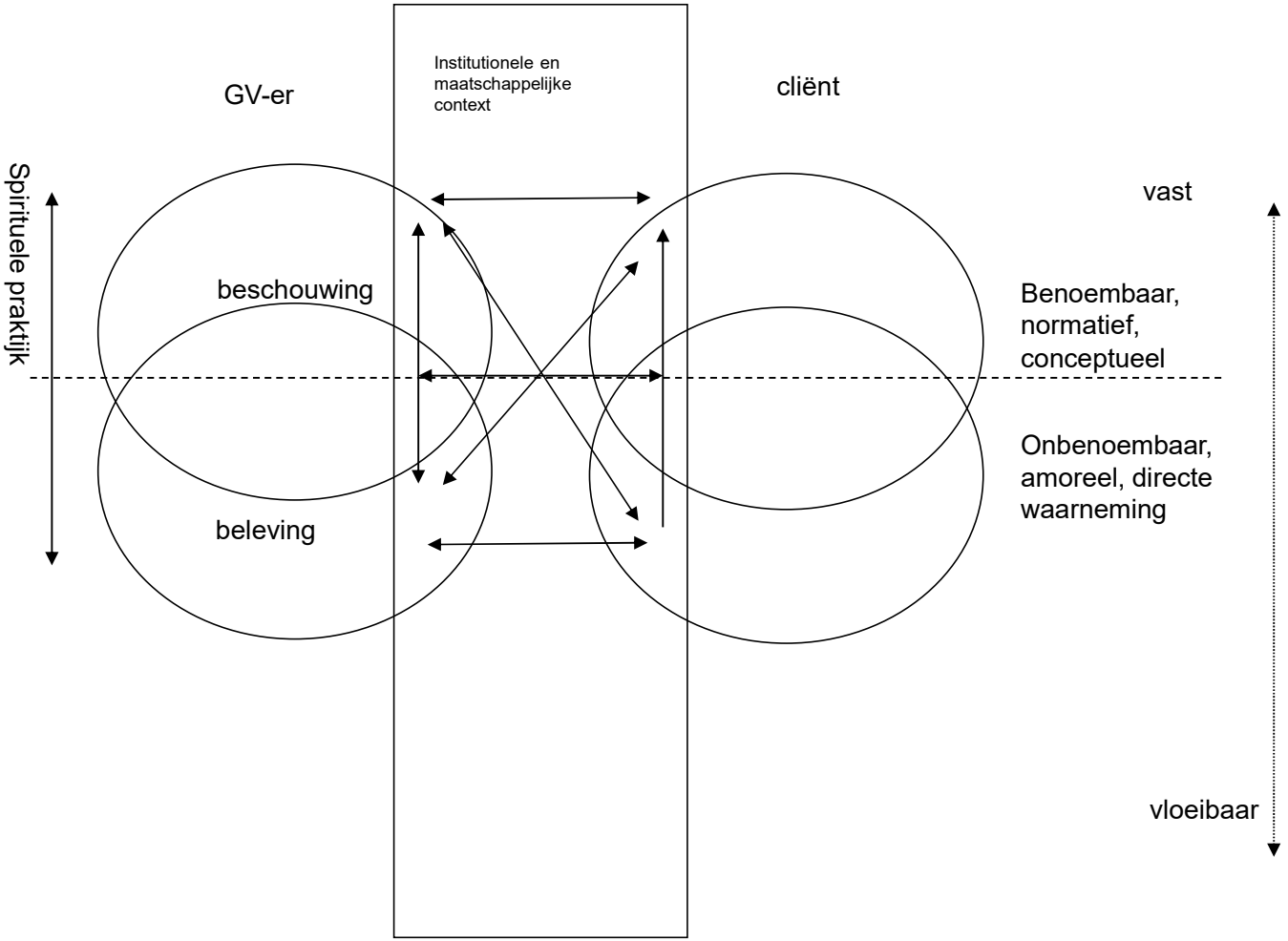
Presentie, principes

- Het gaat er niet om wat je voor de ander doet, maar wie je voor de ander bent.
- Het telt voor mij wat er hier en nu met jou gebeurt.
- In de alsof modus, tijdelijk, met open vizier.
- Bedonderbaar, al weet je beter. De ander doorbreekt het bedonderen wel op zijn eigen tijd. Als de relatie sterk genoeg is.

GV en begeleidingsrelatie in een machtgeladen context

De begeleidingsrelatie

- Basis: principiele gelijkwaardigheid. (Hoogeveen, Jorna)
- Altijd contextueel: maatschappelijke context. Macht. (Jacobs, Kunneman)
- In dit werkveld: Machtsverhoudingen en machtsmisbruik is kern van existentiële problematiek.
- Problematiek is niet alleen individueel maar ook relationeel en collectief. (Ganzevoort, rampen GV)
- Meerdere partijen zijn betrokken en vragen diverse vormen van invullen begeleidingsrelatie. Meerpartijdigheid (Brinkgreve?)
- Luisteren alleen is onvoldoende. Directere begeleidingsvormen nodig. Zie ook Baart.

Institutionele en
maatschappelijke
context
GV-er
cliënt
Spirituele praktijk
beschouwing
beleving
vast
Benoembaar,
normatief,
conceptueel
Onbenoembaar,
amoreel, directe
waarneming
vloeibaar

Begeleiding adhv Weiher – individueel en relationeel

laag	individueel	collectief
Feiten	Bouwkundig, juridisch, financieel verhaal. Relaties me professionals en anderen	Gedeelde verhalen, standaardverhalen op al deze vlakken. Die raken verweven in eigen feitenverhaal
Emoties	Eigen verdriet, boosheid, angst etc	Groepsdynamiek, emoties die spelen in onderlinge relaties, versterken, verzwakken, transformeren
Identiteit	Wie ben ik? Wie was ik? Rol? Ben ik veranderd? Heeft dit mij veranderd? Wie wilde ik zijn, wie wil ik zijn, wie kan ik nu nog zijn of worden?	Wie zijn wij als gemeenschap? Groepen en subgroepen. Collectieve identiteit. Houvast, in- en uitsluiting. Solidariteit of juist niet? Trots op Groningen
spiritualiteit	Individueel: wat is mijn plek in het voor mij grootst denkbare grotere geheel? Hoe verhoud ik me daartoe, hoe verhoudt zich dat tot mij?	????? Nog te doordenken

Dader slachtoffer omstander

- Ruard Ganzevoort (2014) religie, trauma en geweld. KSGV
- Driehoek nav drama driehoek Karpman, maar fundamenteel verschillend daarvan.
- Ontwikkeld voor misbruikrelaties in systemen. Gezin, kerkgemeenschap. Wordt ook gebruikt in context van oorlog en geweld.
- Voortplanting van schade door toewijzen dader en slachtoffer rol. Onmogelijk maken omstandersrol van betekenis te spelen
- Tot staan brengen van dat proces, hoe?

Onerliggende mensbeelden rondom het kwaad in ons.

- Bonobo en chimpansee – De Waal, Kunneman
- Kwaad inherent aan de mens, naast altruisme, liefde en verbondenheid
- Humanity, a moral history of the 20th century – Jonathan Glover
- Het steeds opnieuw bouwen van beschadigende systemen, hoe werkt het, hoe voorkom je het, hoe doorbreek je het. Bronnen van menselijkheid.
- Apartheid en Ubuntu. Antjie Krog. Waarheid en verzoening, transformative justice, slachtoffer-daders en dader-slachtoffers.

(van Bergen, 2010)

Hoe je zelf te verhouden tot het kwaad?

- Kwaad als deel van menselijke natuur
- Kwaad als onontkoombaar mechanisme in menselijk samenleven, bouwen ontmenselijkende systemen. Van alle tijden en alle samenlevingen. Menselijk tekort.
- Aanvaarden, niet accepteren. Meerpartijdigheid, ieders aandeel is deel van menselijk repertoire, menselijk tekort. Maar ook: aanvaarden van verantwoordelijkheid, van de ander en van jezelf. Verplichting tot handelen.
- Hoe te doen als GV-er?
- Waarheidsspreken. Ghandi en Foucault.

Samenwerken in een machtgeladen context

Hoe optreden in samenwerkingsrelaties?

- Nooit instrumenteel
- Altijd met profiel GV – overstijgend, transcendent, ethisch, op zoek naar het goede, bereid de ander in de eerste plaats als mens te zien, met oog en hart voor de ander.
- Je niet af laten leiden door juridisch, bouwtechnisch, financieel, institutionele kaders en denkwijzen. Handig om ze te snappen, maar altijd alleen als context om juist het levensbeschouwelijke, spirituele, existentiele, ethische te kunnen aanwijzen.
- Volgend EN leidend. Direct. Waarheidsspreken.

Gemeenschapsverhalen in een machtsgeladen context

Gemeenschapsverhalen in presentie, begeleiding, samenwerkingscontacten en media

- Werking van narratieven individueel en collectief.
- Niet perse of juist niet levensbeschouwelijk gekleurd. Contextueel. Gaat over Groningen. Context, beschikbare narratieven en taal zijn anders voor diverse subgroepen

Pemberton:

- Herstellen van traumatische ervaring: Narratieven vloeibaar maken, en opnieuw verwoorden. Hervertellen.
- NB let op beschikbaarheid van verhalen en verhaalelementen. Machtsgeladenheid van narratieven. Gemeenschap als strijdtoneel voor dominante en secundaire narratieven.
- Ruimte maken voor herstel van mensen door hegemonie van dominante narratieven te doorbreken.

Foucault; Van Goelst Meijer:

- Waarheidsspreken.